LÆS / LYT
til artiklen på
dvt.ddd.dk

Etik
har ikke et facit

Fra aflivningen af giraffen Marius til hverdagens svære valg i dyrlægepraksis - beslutninger om dyr vækker stærke følelser. Men de skal kunne forklares og forsvares fagligt, mener medlemmerne af Dyreetisk Råd Bengt Holst og Anne Juul.

Etiske beslutninger om dyrevelfærd skal træffes på baggrund af dokumenteret faglig viden. De fagprofessionelle skal stå fast – også når deres beslutninger udløser et stormvejr af følelser og holdninger på et område, der kan vække stærke reaktioner i befolkningen.

Det mener Bengt Holst – og få ved bedre end ham, hvad det indebærer at stå fast.

For som mangeårig formand for Dyreetisk Råd og tidligere videnskabelig direktør i Zoologisk Have stod han midt i orkanens øje under den internationale debat om aflivningen af giraffen Marius i 2014.

- Den sag bestyrkede min overbevisning om vigtigheden af at holde fast i fagligheden uden samtidig at negligere folks følelser. Umiddelbart virkede det meget provokerende på mange mennesker at aflive en giraf og bagefter obducere den, mens børn og voksne så på. Men sagen blev en anledning til at diskutere de faglige og etiske principper, som ligger bag moderne bestandsforvaltning i zoologiske haver. Og det endte jo faktisk med, at stormen lagde sig, og vi kom stærkere ud af situationen, end vi gik ind i den.

Den tilgang til etiske dilemmaer om dyrevelfærd er også fundamentet i Dyreetisk Råds arbejde, fortæller Bengt Holst.

- Vores anbefalinger bygger ikke på mavefornemmelser, men bliver altid til på baggrund af dokumenteret viden, erfaring og grundige diskussioner. Vi ender ikke altid med at være enige, men vi bestræber os på at udfolde dilemmaerne og gøre det tydeligt, hvis der findes forskellige synspunkter. Er der uenighed om centrale spørgsmål, er det ikke et problem. Så beskriver vi blot både flertals- og mindretalssynspunkterne.

Der findes sjældent ét enkelt svar

Etik handler ikke om at finde et facit, mener Bengt Holst.

- Når rådet har indsamlet den relevante viden om et dilemma, er det en afvejning, hvad der skal lægges mest vægt på. Det er dér, den etiske diskussion begynder. Hvilke hensyn skal veje tungest? Hvor meget kan vi fx acceptere, at et dyr begrænses, hvis det samtidig giver en anden væsentlig fordel? Vi skal ikke lade som om, der findes ét enkelt svar, hvis problemstillingen faktisk er kompleks. Det afgørende er, at vi kan forklare, hvorfor vi når frem til en anbefaling.

Rådets opgave er at gøre dilemmaerne synlige – også når konklusionen ikke kan omsættes til enkle regler, mener han.

Det afgørende er, at vi kan forklare, hvorfor vi når frem til en anbefaling.

BENGT HOLST

FOTOS DYREETISK RÅD

TEKST THOMAS DAVIDSEN / FREELANCEJOURNALIST

- Vi peger på, hvor problemet er, og hvad der efter vores vurdering ikke er godt nok. Men det er ikke altid vores opgave at anvise den tekniske løsning. Den må i mange tilfælde udvikles af dem, der arbejder med området.

Når følelser udfordrer fagligheden

Debatten om dyrevelfærd er blevet langt mere følelsespræget gennem de senere år, mener Bengt Holst.

- Vi ser det fx, når det handler om ulven, om rewilding og om svineproduktion. I sig selv er det positivt, at flere engagerer sig, men engagementet må ikke erstatte den faglige viden. For man kan ikke diskutere følelser. Dine følelser kan være lige så rigtige som mine. Men vi kan diskutere fakta, og hvordan de skal fortolkes. Det er det grundlag, lovgivningen skal bygge på.

Dyreetisk Råd er nedsat for at følge udviklingen inden for dyrevelfærd ud fra et etisk perspektiv og rådgive ministeren. Men medlemmerne kan også selv tage emner op, når de vurderer, at de har samfundsmæssig betydning, fortæller Bengt Holst.

- Nogle gange tager vi selv emner op, som vi mener er samfundsrelevante, mens vi andre gange laver udtalelser på baggrund af en specifik forespørgsel fra ministeren. Fx tog vi selv debatten om svineproduktionen op, før den blev det store emne i samfundsdebatten, fordi vi mente, den indeholdt en del vigtige problemstillinger. I udtalelsen, der kom i 2025, peger vi blandt andet på, at den nuværende produktionsform flere steder kolliderer med intentionerne i dyrevelfærdsloven, og at der er brug for nytænkning inden for branchen. Tilsvarende har vi beskæftiget os med brugen af heste i sport, hvor ambitioner og konkurrence kan gå ud over hestenes velfærd.

Vi står med dyrene i hænderne

For medlem af DDDs hovedbestyrelse og direktør i Sønderjysk Kvægpraksis Anne Juul, der har siddet i Dyreetisk Råd i et års tid, hænger arbejdet i rådet godt sammen hendes hverdag som praktiserende dyrlæge.

- Diskussionerne er en meget inspirerende mulighed for at reflektere over den praktiske hverdag. Etik er jo en helt basal del af det at være dyrlæge. Vi er forpligtede til hele tiden at stille os selv spørgsmål: Hvorfor gør vi det her? Hvorfor accepterer vi noget, men ikke noget andet? De refleksioner er så integreret en del af arbejdet, at vi måske ikke altid tænker over, at der ligger etiske overvejelser bag de fleste faglige vurderinger.

Skal et behandlingsforløb fortsætte, eller vil det være mere omsorgsfuldt at afslutte dyrets liv? Er forholdene gode nok, blot fordi de lever op til reglerne, eller bør man stille højere krav for at sikre dyrenes trivsel? Det er spørgsmål, som sjældent har ét rigtigt svar, men som dyrlæger forholder sig til hver dag.

Derfor bør vi også have en særlig stemme i debatterne om dyrevelfærd, mener Anne Juul.

- Dyrlæger kommer ikke kun med en akademisk og veterinærfaglig viden. Vi står også med dyrene i hænderne og oplever konsekvenserne af de valg, der træffes. Og vi taler med de mennesker, der har ansvaret for dyrene.

Tvivl er et vigtigt redskab

Det er nysgerrighed frem for entydige løsninger, som er vigtig i etiske diskussioner, understreger Anne Juul.

- Hvorfor er der andre, der mener noget andet end én selv. Er det mig, der mangler en vinkel? Er der noget, jeg ikke har fået øje på? Det er den tilgang, der gør diskussionerne værdifulde.

Det er let at gemme sig bag standardløsninger. Men den etiske integritet består i at kunne forklare en beslutning fagligt. I Dyreetisk Råd skal vi kunne sige: Det er det, vi har observeret. Det er derfor, vi vurderer sådan her. Det er det, vi ved. Og de her ting er vi i tvivl om.

Tvivlen kan være et vigtigt redskab, når der ikke findes et entydige svar, mener hun.

- I nogle tilfælde kan tvivlen tale for, at man giver behandlingen mere tid. I andre tilfælde kan den tale for, at dyret ikke skal igennem mere smerte og lidelse. Det afhænger af situationen.

Den etiske integritet består i at kunne forklare en beslutning fagligt.

ANNE JUUL

Et oplyst grundlag for debatten

Anne Juul oplever, at de etiske samtaler fylder mere ude hos landmændene end tidligere.

- Jeg tror, der er et stigende behov for at reflektere over, hvordan vi egentlig gerne vil holde dyr. Det sker efterhånden ret ofte, at kunderne gerne vil tale om de værdier, der ligger bag. Hvor længe skal man vente på en bedring? Hvornår bliver ønsket om at forlænge livet til en forlængelse af dyrets lidelse? Og hvem kan afgøre, hvad der er værst – at miste livet eller at leve med smerter og ubehag i en periode? For nogle er det værste, der kan overgå et dyr, at det mister livet. For andre er det værre, at det har smerter. Hvorfor ser vi så forskelligt på de samme situationer? Den samtale fylder i dag.

Det er en meget positiv udvikling, mener Anne Juul.

Jeg ser det som en af Dyreetisk Råds vigtigste opgaver at skabe et oplyst grundlag for debatten. Når vi mangler viden på et område, henter vi flere fagpersoner ind, der kan fortælle os om forholdene fra forskellige vinkler. Vi skal ikke være på nogens hold, men belyse problemstillingerne så godt som muligt på baggrund af den viden, vi har. ■

